

Onko elinikäisellä oppimisella tulevaisuutta?

Tom Schuller ja David Watson, *Learning Through Life. Inquiry into the Future for Lifelong Learning*. NIACE, Leicester 2009.

ELINIKÄINEN OPPIMINEN on viimeistään 1990-luvulta alkaen ollut keskeinen koulutuspoliittinen tavoite ja strategia erityisesti teollisesti kehittyneessä maailmassa. Varsin yleisen kritiikin mukaan sen toteutuminen on kuitenkin jäänyt suurelta osin retorikaksi. Englannissa tilanteeseen on reagoitu perustamalla kansallinen elinikäisen oppimisen tulevaisuutta koskeva tutkimushanke. Sen tuloksena on julkaistu *Learning Through Life* -kirja, joka on perusteelliseen empiiriseen tutkimukseen perustuva ja idearikas koulutuspoliittinen puheenvuoro. Kirjoittajina ovat Tom Schuller, OECD:n koulutustutkimuksen keskuksen (CERI) entinen johtaja ja mm. jatkuvan koulutuksen ja elinikäisen oppimisen professori, ja hankkeen puheenjohtaja Sir David Watson.

Schuller tutki ennen CERI:n johtajakauttaan oppimisen yh-

teiskunnallisia vaikutuksia *Wider Benefits of Learning* -tutkimusyksikössä ja osoitti, että aikuiskoulutukseen osallistumisella oli selvä yhteys terveyteen, rikollisuuden vähenemiseen ja muihinkin yhteiskuntapoliittisiin tavoitteisiin. Suomen vierailullaan syys-lokuun vaihteessa Schuller käsitteli rikollisuuden ehkäisyä sekä vammaisten ja vanhusten tukemista elinikäisen oppimisen keinoin.

Elinikäisen oppimisen toteutumattomuudessa on ainakin kaksi puolta. Toisaalta on kyse tosiasiallisesta edistymättömyydestä ja toisaalta siitä, ettei ole riittävää tietopohjaa seurata ja kehittää elinikäisen oppimisen järjestelmää. Harmaantuvan yhteiskunnan haasteisiin ei ole riittävästi kyetty vastaamaan. Kirja käsittelee Englantia, mutta myös Suomessa on helppo löytää esimerkkejä molemmista puolista. Aikuiskoulutukseen osallistumisen kasvu on pysähty-

nyt, korkeakoulutusta ollaan muuttamassa aikuisopiskelijoita torjувaksi ja ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen riittämättömyys katsotaan opiskeluhaluisten aikuisten syyksi. Toisaalta emme luotettavasti tiedä informaalin eli eri ympäristöissä tapahtuvan arkipäivän oppimisen yleisyyttä.

OIKEUS OPPIMISEEN läpi elämän on ihmisoikeus. Ikääntymisen ja työelämään osallistumisen muutoksen myötä Schuller ja Watson ottavat elinikäisen oppimisen pohjaksi jaon neljään elämänvaiheeseen ja ikäryhmään 18–24-vuotiaisiin, 24–49-vuotiaisiin, 50–74-vuotiaisiin ja 75 vuotta täyttäneisiin. Kirjan puhuttelevin tutkimustulos on koulutuksen ja oppimisen kustannusten, tai oikeastaan investointien jakautuminen näiden ikäryhmien kesken. Resurssista 86 prosenttia kohdistuu 18–24-vuotiaisiin ja 11

prosenttia 24–49-vuotiaisiin. Yhä kasvavan 50–74-vuotiaiden ryhmän osuus on vain 2,5 prosenttia ja 75 vuotta täyttäneiden osuus 0,5 prosenttia. On toki ymmärrettävää, että valtaosa investoinneista kohdistuu nuoriin, mutta ei tunnuta vakuuttavalta puhua elinikäisestä oppimisesta, jos investoinnit varttuneempiin ovat näin vähäiset. Valitettavasti vastaavaa tietoa ei ole Suomesta, eikä Tilastokeskus tai opetusministeriö pysty sitä nykytiedoilla arvioimaan. Oletettavasti vanhempien ryhmien osuudet ovat Pohjoismaissa, Suomi mukaan lukien, korkeammat mutta Schullerin ja Watsonin tulosta voi pitää suuntaa-antavana ja hälyttävänä.

REILUN JA VAIKUTTAVAN RESURSSIEN JAON kriteerien määrittäminen onkin brittitutkijoiden suosituksissa ensimmäisten joukossa. Kirjoittajat ehdottavat kahteen vanhimpaan ryhmään kohdistuvien investointien kaksinkertaistamista Englannissa. Kun kyse on kaikista oppimisen muodoista myös perheiden resursseja ja sukupolvien välistä oppimista tulisi tukea.

Muita suosituksia ovat mm. oppimisen oikeuksien ja oikeustusten jakaminen yleisiin ja eri-

tyisiä elämäntilanteiden siirtymiä (esimerkiksi koulutuksesta työhön) koskeviin, yhtenäisen tutkinto- ja todistusjärjestelmän luominen ja osa-aikaisen oppimisen rohkaiseminen, työelämän laadun parantaminen, kansallisen opetussuunnitelman rungon laatiminen, opettajien ja kaikkien koulutuksen tarjontaan osallistuvien ammattitaidon laajentaminen ja vahvistaminen (mukaan lukien kentälle jalkautumisen taidot), paikallisen vastuun ja kansallisen vastuun perusteiden laatiminen sekä lopulta järjestelmän tekeminen älykkääksi tiedonvälityksen, arvioinnin ja avoimen keskustelun avulla. Selkeys ja yksinkertaisuus ovat keskeisimmät kirjan elinikäisen oppimisen järjestelmälle asettamat ominaisuudet.

POHJOISMAISSA aikuiskoulutukseen osallistumisen taso ja aikuiskoulutuksen arvostus ovat korkeampia kuin Britannian edustamissa liberaalin ja Saksan edustamissa konservatiivisen hyvinvointivaltion maissa. Voidaan myös väittää, että elinikäinen oppiminen on pohjoismaisessa ja suomalaisessa kulttuurissa vanhaa perua. Sanonta ”oppia ikä kaikki” on 1600-luvulta. Eurooppalaiselle ajatushautomolle kirjoittamassani

selvityksessä pyrin löytämään brittiläisen, mannereurooppalaisen ja pohjoismaisen aikuiskoulutusjärjestelmien vahvuuksien yhdistelmän (Antikainen 2010 ja 2011). Siihen auttoi Fabian Societyssä pidetty seminaari. Ohjelmani lyhin versio oli seuraava: toisen asteen koulutuksen universaali toteuttaminen, aikuiskoulutuksen aktiivinen käyttö ja myös työssä oppimisen muodossa sekä huolehtiminen informaalin oppimisen yhteisöjen toiminnallisista voimavaroista.

Esittämistäni varauksista huolimatta katson, että Schullerin ja Watsonin sanoma on ajankohtainen myös meillä.

Ari Antikainen
*sosiologian emeritusprofessori,
Itä-Suomen yliopiston Joensuu-
kampus*

LÄHDEVIITTEET

- Antikainen, A. (2010). *Lifelong learning*. (<http://www.feps-europe.eu> ja <http://cc.joensuu.fi/~anti/>) Antikainen, A. (2011). *Kasvatussosiologia* elettyinä. Käsikirjoitus.